

Det kongelige justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Høringsuttalelse til utredning om det strafferettslige diskrimineringsvernet

Ref. 18/3765

Det vises til utredningen og høringsbrev av 4. juli 2018.

Reforms syn på utkastet:

Reform støtter utredningens forslag om å tilføye kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk som relevante diskrimineringsgrunnlag i straffeloven. Vi mener det er prinsipielt viktig at det er samsvar mellom likestillings- og diskrimineringsloven og det strafferettslige diskrimineringsvernet. Av denne grunn ønsker vi at også sammensatt diskriminering gis strafferettslig vern.

Reform – ressursenter for menn driver hjelpetilbud for menn i vanskelige livssituasjoner, samler inn og formidler kunnskap om gutter og menn, og er en pådriver for et mannsperspektiv i likestillingspolitikken. Reform er en ideell og uavhengig stiftelse som mottar grunnfinansiering fra staten.

Kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk

Reform støtter utredningens forslag om å tilføye kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk som relevante diskrimineringsgrunnlag i de nevnte strafferettslige bestemmelsene, blant dem straffeloven § 185 om hatefulle ytringer og § 186 om diskriminering. Vi mener det er prinsipielt viktig at det er sammenheng mellom det strafferettslige diskrimineringsvernet og likestillings- og diskrimineringsloven. Det er urimelig at det strafferettslige diskrimineringsvernet kun skal gjelde for noen av diskrimineringsformene som likestillings- og diskrimineringsloven forbyr.

Videre vet vi at kvinner, og personer som bryter med kjønnsnormer, er særlig utsatt for hatefulle ytringer. Det er derfor en kritisk mangel ved dagens forbud mot hatytringer at dette ikke dekker trusler og trakassering på grunnlag av kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Vi støtter FRIs syn om at det er behov for et uttrykkelig strafferettslig diskrimineringsvern for personer som bryter med normene for biologisk kjønn. Tilføyselen av kjønn som diskrimineringsgrunnlag i disse straffebestemmelsene

forstår vi derfor som et vern også for personer som bryter med normene for biologisk kjønn.

Seksuell orientering og funksjonsevne

Reform støtter forslaget om at «seksuell orientering» skal erstatte begrepet «homofil orientering» i straffeloven §§ 77, 174, 185, 186, 264, 272, 274 og 352. Homofil orientering er et utdatert begrep, som ikke favner spekteret av seksuelle orienteringer. Slik vi leser dagens lovtekst vil den for eksempel ikke gi vern mot diskriminering og hatytringer for aseksuelle personer. Den foreslåtte endringen vil også gi transpersoner et helt nødvendig strafferettslig vern.

Av liknende årsaker, støtter vi også Menneskerettsalliansens forslag om at begrepet «nedsatt funksjonsevne» blir endret til «funksjonsevne» i straffeloven generelt, slik det allerede er tilfelle i § 77.

Flere diskrimineringsgrunnlag

Dagens likestillings- og diskrimineringslov gir vern også mot diskriminering på grunn av «andre vesentlige forhold ved en person». Dette vernet framgår i straffeloven § 77s («andre forhold som støter an mot grupper med et særskilt behov for vern»), men ikke i de andre relevante strafferettslige paragrafene. Reform støtter Menneskerettsalliansens forslag om at diskrimineringsgrunnlaget «andre vesentlige forhold ved en person» inkluderes i hele det strafferettslige diskrimineringsvernet.

Sammensatt diskriminering

I motsetning til utreder, mener Reform at også sammensatt diskriminering bør ha et strafferettslig vern. Det er prinsipielt viktig at det er samsvar mellom likestillings- og diskrimineringsloven og det strafferettslige diskrimineringsvernet. Et strafferettslig vern mot sammensatt diskriminering kan dessuten forhindre at personer havner mellom to stoler når de skal anmelde sammensatt diskriminering.

Vi er enige med utreder i at det strafferettslige diskrimineringsvernet ikke bør omfatte diskrimineringsgrunnlag som ikke er gitt et sivilrettslig vern. Vernet mot sammensatt diskriminering kan altså ikke omfatte diskriminering på grunnlag av en kombinasjon av et opplistet diskrimineringsgrunnlag og et ikke-opplistet grunnlag.

Imidlertid vil vi poengtere at sammensatt diskriminering handler om krysningfeltet mellom diskrimineringsgrunnlag, ikke dobbel eller multipl diskriminering. Eksemplet gitt av departementet, der en etnisk minoritetskvinne blir nektet hotellrom fordi det fryktes at hun selger sex, er i så måte relevant. Andre eksempler kan være minoritetsmenn som stoppes hyppig i tilfeldige politikontroller, eller nektes adgang til et utested. Det kan i disse tilfellene være vanskelig å bevise at personene ble diskriminert på grunnlag av enten kjønn eller etnisitet - det er i slike tilfeller en kombinasjon av forholdene som ligger til grunn for diskrimineringen.

Når det nå foreslås å tilføye kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk som diskrimineringsgrunnlag i straffeloven, mener vi at disse eksemplene helt klart gir begrunnelse for et strafferettslig vern. Vi innstiller derfor på at teksten «kombinasjoner av disse grunnlagene» tas inn i hver enkelt bestemmelse.

Grov diskriminering begått av flere i fellesskap

Reform støtter utreders syn på at bestemmelsen om grov diskriminering begått av flere i fellesskap (jfr. § 39 i likestillings- og diskrimineringsloven), bør videreføres, men at bestemmelsen også gir anvendelse for alle diskrimineringsgrunnlagene. Dette er i tråd med prinsippet om at diskrimineringsgrunnlagene skal likestilles, med mindre tungtveiende hensyn tilsier noe annet.

Avsluttende kommentarer

Vi stiller oss undrende til at det har tatt departementet nesten to år å sende denne utredningen på høring. Utredningen forelå allerede 13.09.16. Vi ser ingen god grunn til at høringssaken ikke ble produsert før i 2018.

For øvrig anser vi det som svært viktig med en forebyggende innsats på de områdene denne høringen omfatter. Her ser vi gjerne et større engasjement fra regjeringen.

Vi stiller oss åpne dersom departementet ønsker ytterligere innspill, kommentarer eller utdypinger av dette høringssvaret.

Oslo, 30. oktober 2018

Are Saastad /s/
daglig leder

Hedda Hakvåg
seniorrådgiver